

**Prosta spółka akcyjna.
Komentarz do art.
300(1) - 300(134) KSH**

Kodeks spółek handlowych

z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. Nr 94, poz. 1037)

Tekst jednolity z dnia 22 lutego 2019 r. (Dz.U. 2019, poz. 505)¹

(zm.: Dz.U. 2018, poz. 398, poz. 2219; 2019, poz. 55, poz. 1543, poz. 1655, poz. 1798, poz. 2217; 2020, poz. 288, poz. 568)

(wyciąg)

Tytuł III. Spółki kapitałowe

Dział Ia. Prosta spółka akcyjna²

Rozdział 1. Powstanie spółki

Art. 300¹. [Pojęcie, charakter prawny, podstawy tworzenia i główne cechy normatywne PSA]

§ 1. Prosta spółka akcyjna może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Spółka nie może być zawiązana wyłącznie przez jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 3. Akcjonariusze są zobowiązani jedynie do świadczeń określonych w umowie spółki.

§ 4. Akcjonariusze nie odpowiadają za zobowiązania spółki.

Spis treści

	Nb
1. Uwagi ogólne	1
2. Polska konstrukcja PSA a rozwiązania legislacyjne przyjęte w tym zakresie w innych państwach	2
3. Pojęcie, cechy charakterystyczne i podstawowe założenia konstrukcyjne PSA	3

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 15.03.2019 r.

² Dział Ia dodany ustawą z dnia 19.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1655, ze zm. z Dz.U. z 2020 r. poz. 288), która wejdzie w życie 1.03.2021 r.

4. Dopuszczalność tworzenia PSA przez jeden lub większą liczbę podmiotów	4
5. Dopuszczalność tworzenia PSA w każdym celu prawnie dopuszczalnym	5
6. Status prawny akcjonariusza jako uczestnika PSA	6
7. Podstawy prawne zobowiązania akcjonariusza do świadczenia na rzecz spółki	7
8. Wyłączenie odpowiedzialności akcjonariusza za zobowiązania spółki	8

1 1. Uwagi ogólne. Art. 300¹ KSH jest pierwszym przepisem dotyczącym prostej spółki akcyjnej (PSA) zawartym w Tytule III KSH „Spółki kapitałowe”, Dziale Ia „Prosta spółka akcyjna” i jednocześnie pierwszym przepisem Rozdziału 1 w tym dziale „Powstanie spółki”. Nie jest jednak pierwszym przepisem odnoszącym się do PSA w KSH w ogólności. Do PSA jako handlowej spółki kapitałowej znajdują bowiem zastosowanie przepisy wspólne dla spółek handlowych zawarte w Tytule I KSH „Przepisy ogólne”, Dziale I „Przepisy wspólne”, a także przepisy ogólne dotyczące spółek kapitałowych zawarte w Tytule I KSH „Przepisy ogólne”, Dziale III „Spółki kapitałowe”. Dział Ia KSH odnoszący się do PSA składa się z sześciu rozdziałów (Rozdziału 1 „Powstanie spółki” – art. 300¹–300¹⁴, Rozdziału 2 „Prawa i obowiązki akcjonariuszy” – art. 300¹⁵–300⁵¹, Rozdziału 3 „Organy spółki” – art. 300⁵²–300¹⁰¹, Rozdziału 4 „Zmiana umowy spółki i emisja akcji” – art. 300¹⁰²–300¹¹⁹, Rozdziału 5 „Rozwiązanie i likwidacja spółki” – art. 300¹²⁰–300¹²², Rozdziału 6 „Odpowiedzialność cywilnoprawna” – art. 300¹²³–300¹³⁴), co pod względem konstrukcji prawnej i kolejności regulacji nawiązuje do unormowania spółki z o.o. (w przepisach art. 151–300 KSH), a także unormowania spółki akcyjnej (w przepisach art. 301–490 KSH).

Regulacja odnosząca się do PSA została przez ustawodawcę zamieszczona w KSH po przepisach o spółce z o.o., natomiast przed przepisami dotyczącymi spółki akcyjnej. Może to sugerować, że PSA jest odrębnym typem spółki kapitałowej, a zatem posiadającej osobowość prawną korporacji kapitałowej, bardziej złożonym konstrukcyjnie niż spółka z o.o., natomiast mniej skomplikowanym niż spółka akcyjna, a zatem pośrednim między podstawowym typem spółki kapitałowej, którym jest spółka z o.o., oraz najbardziej rozwiniętym typem spółki kapitałowej, jakim jest spółka akcyjna (w odróżnieniu z kolei od najprostszego typu handlowej spółki osobowej, tj. spółki jawnej). W konstrukcji regulacji PSA, jak również poszczególnych przepisów można zauważyć nawiązanie przede wszystkim do unormowań odnoszących się do spółki z o.o. oraz, w mniejszym zakresie, do unormowań dotyczących spółki akcyjnej, a także nowe, nieznane żadnemu z tych typów polskich spółek kapitałowych, instytucje prawne charakterystyczne w szczególności dla monistycznego systemu zarządzania spółką europejską czy spółdzielnią europejską, np. radę dyrektorów (*board of directors*) jako organ, w którego zakresie kompetencji znajduje się zarówno prowadzenie spraw spółki oraz reprezentacja, jak i sprawowanie

nadzoru nad prowadzeniem spraw spółki, czy oderwane od kapitału akcyjnego PSA, nieposiadające wartości nominalnej akcje.

PSA jest jednocześnie, poza spółką akcyjną i komandytowo-akcyjną, trzecim typem normatywnym spółki, w której występują kapitał akcyjny, akcje, a także status akcjonariusza jako współnika nieponoszącego odpowiedzialności za zobowiązania spółki. W związku z tym, że PSA została przez ustawodawcę zaliczona do spółek kapitałowych (jest typem spółki kapitałowej), a także z uwagi na użyte w jej nazwie wyrażenie „spółka akcyjna” i wiele podstawowych instytucji zaczerpniętych ze spółki akcyjnej, można się zastanawiać, czy nie powinna być traktowana normatywnie jako szczególna, uproszczona – w stosunku do spółki akcyjnej – postać tej spółki. Mogłoby się z tym łączyć jej usytuowanie w KSH nie między przepisami o spółce z o.o. a unormowaniami dotyczącymi spółki akcyjnej, ale po przepisach o spółce akcyjnej, np. w art. 490¹ i n. KSH. Wprawdzie ustawodawca zrezygnował w przepisach o PSA z konstrukcji generalnego (ogólnego) odesłania do przepisów o spółce z o.o. czy akcyjnej, ale posłużył się konkretnymi odesłaniami w poszczególnych kwestiach szczegółowych, jednak takie usytuowanie przepisów o spółce bazującej w istotnym zakresie na instytucjach prawnych spółki z o.o. i akcyjnej mogłoby w ujęciu systemowym sprzyjać lepszemu rozumieniu oraz interpretacji regulacji dotyczących PSA jako szczególnego typu spółki kapitałowej, a zarazem szczególnej postaci spółki akcyjnej. Z kolei w przypadku przyjęcia, że PSA jest najprostszym typem spółki kapitałowej, dobrym miejscem na jej regulację w KSH mogłyby być przepisy usytuowane przed unormowaniami dotyczącymi spółki z o.o. i zmodyfikowanie jej nazwy na „prosta spółka kapitałowa”.

Przepis art. 300¹ KSH nawiązuje bezpośrednio w znaczeniu językowym i merytorycznym do unormowania art. 151 KSH (odnoszącego się do spółki z o.o.), a także do obszerniejszego treściowo art. 301 KSH (dotyczącego spółki akcyjnej). W porównaniu z art. 151 KSH słowo „wspólnicy” zostało w nim niejako zastąpione określeniem „akcjonariusz”. Przepisy art. 151 i 301 KSH, w uzupełnieniu zawartych w Tytule I „Przepisy ogólne”, Dziale III „Spółki kapitałowe” ogólnych regulacji dotyczących spółek kapitałowych (które obecnie należy odnosić także do PSA jako odrębnego typu spółki kapitałowej), określają w sposób analogiczny (a w zasadzie niemalże tożsamy) podstawowe cechy normatywne przewidzianych w polskim porządku prawnym przed 1.3.2021 r. spółek kapitałowych (spółki z o.o. i akcyjnej): możliwość tworzenia przez jeden lub więcej podmiotów (z wyłączeniem tworzenia przez jedną jednoosobową spółkę z o.o.), możliwość tworzenia w każdym celu prawnie dopuszczalnym, wyłączenie odpowiedzialności akcjonariuszy za zobowiązania spółki, wyłączenie zobowiązania akcjonariuszy do świadczeń, z wyjątkiem zobowiązań do świadczeń określonych w umowie spółki. Ustawodawca w art. 300¹ KSH zdecydował się na wprowadzenie w zasadzie tożsamej regulacji w odniesieniu do PSA.

2. Polska konstrukcja PSA a rozwiązania legislacyjne przyjęte w tym 2 zakresie w innych państwach. Inspiracją do wprowadzenia PSA do

polskiego porządku prawnego były rozwiązania prawne przyjęte w tym zakresie w innych państwach posiadających dosyć bogatą tradycję legislacyjną, które miały także dobre uzasadnienie ekonomiczne (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 6–7). Spółki kapitałowe bez minimalnego kapitału zakładowego albo o kapitale „symbolicznym” wprowadziło wiele państw europejskich. Od 2009 r. minimalny kapitał zakładowy francuskiej uproszczonej spółki akcyjnej (*société par actions simplifiée* – SAS) wynosi 1 euro. 1.1.2017 r. na Słowacji weszły w życie przepisy wprowadzające prostą spółkę akcyjną (*jednoduchá spoločnosť na akcie*), której minimalny kapitał zakładowy wynosi 1 euro. Minimalny kapitał zakładowy czeskiej spółki z o.o. (*společnost s ručením omezeným* – s.r.o.) wynosi 1 CZK, a ponadto prawo czeskie przewiduje szerokie możliwości uprzywilejowania udziałów. W Finlandii już od 2006 r. zasadą jest, że udziały i akcje spółek z o.o. i akcyjnej nie mają wartości nominalnej (statut spółki może jednak przewidywać, że prawa udziałowe mają taką wartość). W Holandii minimalny kapitał zakładowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (*Besloten Vennootschap* – B.V.) wynosi 1 euro. W Niemczech funkcjonuje *haftungsbeschränkte Unternehmersgesellschaft* jako podtyp spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w której minimalny kapitał zakładowy wynosi 1 euro. W ustawodawstwie Luksemburga od stycznia 2017 r. jest przewidziana uproszczona sp. z o.o. (*société à responsabilité limitée simplifiée* – S.à.r.l.-S), której kapitał zakładowy powinien się mieścić w przedziale od 1 do 12 tys. euro. Należy ponadto zauważyć, że brak instytucji kapitału zakładowego lub znaczna liberalizacja tej instytucji jest charakterystyczną cechą korporacji amerykańskich tworzonych zgodnie z systemami prawa spółek poszczególnych stanów, w tym coraz popularniejszych *Limited Liability Companies* (LLCs), stanowiących spółki hybrydalne, w ramach konstrukcji których połączono cechy korporacji z zasadami opodatkowania charakterystycznymi dla spółek osobowych (zob. również *P.M. Wiórek*, O braku potrzeby wprowadzenia prostej spółki akcyjnej (PSA) z perspektywy prawnoporównawczej, PPH 2018, Nr 5, s. 4–8; *T. Sójka*, O potrzebie zmian unormowań niepublicznych spółek kapitałowych – uwagi na kanwie projektu przepisów o prostej spółce akcyjnej, PPH 2018, Nr 9, s. 15–16).

- 3 3. Pojęcie, cechy charakterystyczne i podstawowe założenia konstrukcyjne PSA.** PSA stanowi nowy typ niepublicznej spółki kapitałowej przeznaczony, zgodnie z zamiarem ustawodawcy, przede wszystkim do realizacji innowacyjnych przedsięwzięć, w tym zwłaszcza przez start-upy (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 1). PSA może jednak służyć nie tylko do prowadzenia działalności gospodarczej opartej na innowacjach. Wprowadzone w ramach konstrukcji tej spółki instrumenty uelastycznienia reguł stosowanych obecnie w odniesieniu do spółki z o.o. oraz akcyjnej, jak również połączenie w jednej formie prawnej elementów właściwych dla tych dwóch typów spółek odpowiadają potrzebom także innych nowoczesnych przedsięwzięć (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 5–6). PSA jako spółka kapitałowa może być zawiązana w każdym celu prawnie dopuszczalnym przez jedną albo kilka osób (akcjonariuszy), które nie

odpowiadają za zobowiązania spółki i które są zobowiązane do wniesienia na pokrycie obejmowanych akcji (niepodzielnych, nieposiadających wartości nominalnej i niestanowiących części kapitału akcyjnego) wkładów pieniężnych lub wkładów niepieniężnych (zob. także Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 10). Podobnie jak spółka z o.o. i spółka akcyjna PSA nie może być utworzona wyłącznie przez jednoosobową spółkę z o.o.

PSA łączy korporacyjny charakter spółki kapitałowej jako osoby prawnej i jej podstawowy przymiot (cechę), tj. wyłączenie osobistej odpowiedzialności uczestników (akcjonariuszy) za jej zobowiązania, ze znaczną swobodą kształtowania stosunku spółki zarówno w obszarze wzajemnych relacji pomiędzy uczestnikami, jak i systemu zarządzania spółką oraz nadzoru nad tym procesem. Cechami charakterystycznymi PSA jako nowego typu spółki kapitałowej są przede wszystkim – z jednej strony – dopuszczalność wnoszenia nowych kategorii wkładów na pokrycie obejmowanych praw członkowskich (w szczególności praw niezbywalnych oraz świadczenia pracy lub usług na rzecz spółki), natomiast z drugiej strony – nowoczesny mechanizm ochrony jej wierzycieli, w ramach którego ustawodawca zrezygnował z konstrukcji kapitału zakładowego na rzecz elastycznych ograniczeń wypłat dla akcjonariuszy uwzględniających zarówno wielkość zagregowanego zadłużenia spółki, jak i stopień jej wypłacalności.

Ustawodawca uznał, że coraz ważniejszym elementem współczesnej gospodarki stają się przedsięwzięcia oparte na nowoczesnych technologiach (zob. również *T. Sójka*, O potrzebie zmian unormowań, s. 12–14). W związku z tym coraz większe znaczenie we współczesnym obrocie gospodarczym ma kapitał ludzki, w tym związane z nim nowatorskie rozwiązania technologiczne na wczesnych etapach rozwoju, innowacyjność i przedsiębiorczość, które współcześnie są jednym z najważniejszych czynników wzrostu gospodarczego (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 1). Wskazane szczególne przymioty przedsiębiorców dosyć trudno jest precyzyjnie wycenić (w tym zwłaszcza na wczesnych etapach rozwoju działalności). W PSA ustawodawca przewidział zatem możliwość wnoszenia wkładów w postaci świadczenia pracy lub usług, jak również innego rodzaju wkładów, które nie poddają się łatwej rynkowej wycenie. Łączy się z tym także dosyć niski poziom oszczędności i akumulacji kapitału inwestycyjnego w polskim społeczeństwie, przy wysokim poziomie wiedzy oraz doświadczenia rodzimych specjalistów, np. z zakresu informatyki. W związku z tym w przepisach dotyczących PSA zapewniono dużą swobodę w obszarze kształtowania wzajemnych relacji pomiędzy jej uczestnikami.

Spółki prowadzące działalność w obszarze nowych technologii (w szczególności start-upy) potrzebują do rozwoju znacznych zasobów kapitału finansowego pozwalającego na osiągnięcie odpowiedniej skali działalności w stosunkowo krótkim okresie. Z kolei podmioty dostarczające kapitał finansowy charakteryzują się w wielu przypadkach niewystarczająco długoterminowym horyzontem inwestycyjnym, co zwykle jest przyczyną niedoszacowania wartości pomysłodawców i założycieli spółek (zob. Uza-

sadnienie do projektu ustawy, s. 2). W związku z tym ustawodawca uznał za zasadne zapewnienie PSA szerokiego zakresu autonomii woli w zakresie kształtowania instrumentów (mechanizmów) kontroli nad spółką przez akcjonariuszy (w tym zwłaszcza swobody kształtowania akcji uprzywilejowanych, co umożliwiła założycielom PSA pozyskiwanie kapitału w drodze kolejnych emisji akcji bez ryzyka utraty kontroli nad spółką), a także możliwości korzystania z wielu różnorodnych instrumentów finansowych celem pozyskiwania kapitału, w tym zwłaszcza akcji uprzywilejowanych i obligacji występujących w formie zdematerializowanych papierów wartościowych. Wiąże się z tym potrzeba zachowania niepublicznego charakteru tej spółki (jej akcje nie powinny być wprowadzane ani dopuszczane do zorganizowanego obrotu instrumentami finansowymi).

Kapitał akcyjny PSA, inaczej niż kapitał zakładowy spółek z o.o. i akcyjnej, nie ma charakteru stałego (przymiotu stałości). Jego wysokość nie jest (ponieważ nie może być) wskazywana w umowie PSA, a zmiana tej wysokości nie następuje w sformalizowanym trybie podwyższania bądź obniżania kapitału wymagającym zmiany umowy spółki. W związku z zawiązaniem spółki wysokość kapitału akcyjnego jest określana przez zarząd na podstawie sumy wartości wkładów pieniężnych i wkładów niepieniężnych wniesionych na pokrycie akcji, z wyłączeniem wkładów, które nie podlegają zaliczeniu na kapitał akcyjny (art. 300³ § 1, art. 300¹² § 3 pkt 2 KSH). Majątek stanowiący pokrycie kapitału akcyjnego, powstały z wkładów akcjonariuszy, może być przeznaczony na wypłatę dywidendy oraz inne wypłaty *causa societatis* (art. 300¹⁵ § 2 KSH). Dokonanie wypłaty dywidendy z kapitału akcyjnego, prowadzącej do zmniejszenia jego kwoty, wymaga zwykłej uchwały walnego zgromadzenia (tj. uchwały o wypłacie dywidendy podejmowanej bezwzględną większością głosów i niestanowiącej zmiany umowy spółki) oraz wpisu zmniejszenia kwoty kapitału akcyjnego do rejestru. Wiąże się to bezpośrednio z tym, że akcje PSA nie stanowią ułamka kapitału akcyjnego i nie opiewają na określoną wartość nominalną. Ułatwia to emisję nowych akcji i ich umarzanie.

PSA z chwilą wpisu do rejestru uzyskuje osobowość prawną i działa przez swoje organy. Cechą charakterystyczną tej spółki (która nie występuje w pozostałych spółkach kapitałowych uregulowanych w KSH) jest możliwość wyboru pomiędzy tzw. systemem dualistycznym a monistycznym organów (zarządzania) oraz szeroki zakres swobody stron umowy spółki w określeniu ich struktury i zasad funkcjonowania. Poza walnym zgromadzeniem jako organem skupiającym akcjonariuszy ustawa wymaga jedynie ustanowienia zarządu albo rady dyrektorów.

Jak zaznaczono powyżej, PSA jest odrębnym typem spółki kapitałowej, łączącym elementy charakterystyczne dla spółki akcyjnej, spółki z o.o., a także w określonym zakresie handlowej spółki osobowej. Stanowi formę prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze uniwersalnym, a nie sektorowym (dostępnym dla inwestorów planujących podjęcie działalności w jakiegokolwiek dziedzinie poza wyjątkami wynikającymi z przepisów ustaw szczególnych), trwałym, a nie przejściowym (byt prawny spółki

nie jest ograniczony w żaden sposób: czasem trwania, przedmiotem działalności, składem osobowym uczestników itp.). Nie zmienia to faktu, że szczególnie zainteresowane PSA jako nowym typem spółki kapitałowej były środowiska start-upów i spółek *high-tech* (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 11).

4. Dopuszczalność tworzenia PSA przez jeden lub większą liczbę 4 podmiotów. Podobnie jak pozostałe spółki kapitałowe uregulowane w KSH, natomiast odmiennie niż handlowe spółki osobowe, PSA może być tworzona nie tylko przez kilka podmiotów (tj. więcej niż jeden podmiot), ale także wyłącznie przez jeden podmiot jako tzw. spółka jednoosobowa (jednopodmiotowa).

Ustawodawca w art. 300¹ § 1 KSH posługuje się, tak jak w odniesieniu do innych spółek handlowych, określeniem „osoba” (w zasadzie, ściśle „jedną albo więcej osób”), co mogłoby sugerować, że nie jest możliwe tworzenie PSA przez jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 33¹ KC). Należy jednak przyjąć, że podmiotami tworzącymi PSA (jej uczestnikami – akcjonariuszami) mogą być zarówno osoby fizyczne (posiadające przynajmniej ograniczoną zdolność do czynności prawnych), jak i osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

W przypadku tworzenia PSA jako spółki jednoosobowej umowę spółki (zawieraną przy jej tworzeniu przez dwa lub więcej podmiotów) zastępuje jednostronne oświadczenie woli założyciela. Zakaz tworzenia PSA jednoosobowo odnosi się tradycyjnie jedynie do jednoosobowej spółki z o.o. i nie wyłącza możliwości istnienia jednoosobowej PSA z udziałem wyłącznie jednoosobowej spółki z o.o. (w przypadku utworzenia PSA przez dwa lub więcej podmiotów i przeniesienia po powstaniu tej spółki na jeden z tych podmiotów, będący jednoosobową spółką z o.o., wszystkich akcji pozostałych akcjonariuszy).

Ustawodawca, podobnie jak w odniesieniu do innych spółek kapitałowych, nie wyodrębnił w jednej jednostce redakcyjnej przepisów dotyczących wyłącznie jednoosobowej PSA. Do przepisów odnoszących się bezpośrednio do jednoosobowej PSA należą przede wszystkim art. 300¹⁴ czy art. 300⁶⁷ KSH (zob. uwagi zawarte w komentarzach do tych artykułów). Wydaje się, że ze względu na charakter prawny PSA jako odrębnego typu spółki kapitałowej, a także istotne podobieństwo podmiotowe konstrukcji jednoosobowej PSA oraz jednoosobowych spółek z o.o. czy akcyjnych przy interpretacji przepisów dotyczących jednoosobowej PSA należy brać pod uwagę poglądy doktryny i judykatury wyrażone w odniesieniu do jednoosobowych spółek z o.o. i akcyjnych.

Czynności wymagane przy tworzeniu PSA zostały określone w art. 300⁴ KSH (zob. uwagi zawarte w komentarzu do tego artykułu).

5. Dopuszczalność tworzenia PSA w każdym celu prawnie do- 5 puszczalnym. PSA, tak jak spółka z o.o. czy akcyjna, o ile przepisy szczególne (do których należą przede wszystkim przepisy przewidujące dla

prowadzenia określonej działalności formę spółki akcyjnej) nie stanowią inaczej, może być tworzona zarówno w celu prowadzenia przedsiębiorstwa w znaczeniu funkcjonalnym (rozumianego jako wykonywanie działalności gospodarczej ukierunkowanej na osiągnięcie zysku) w oparciu o przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym (traktowane jako zorganizowany kompleks majątkowy), jak też nie dla zysku, ale w celu niekomercyjnym (niezarobkowym), np. społecznie oraz gospodarczo użytecznym, podobnie jak fundacja czy stowarzyszenie, które nie prowadzą działalności gospodarczej. W pierwszym przypadku PSA jest przedsiębiorcą, natomiast w drugim podmiotem *non profit* (niekomercyjnym) realizującym cele niezarobkowe [na temat kategorii przedsiębiorcy, podmiotów *not for profit* i *non profit* zob. G. Kozieł, w: Prawo przedsiębiorców. Przepisy wprowadzające do Konstytucji Biznesu. Komentarz (red. G. Kozieł), Warszawa 2019, s. 38–55]. Wydaje się, że inaczej niż podmioty niekomercyjne z mocy ustawy, takie jak fundacja (tworzona dla realizacji celu społecznie-gospodarczo użytecznego) czy stowarzyszenie (tworzone dla realizacji niezarobkowych celów statutowych), PSA nie może być natomiast podmiotem *not for profit*, tj. podmiotem, którego celem podstawowym jest prowadzenie działalności niekomercyjnej, a celem dodatkowym – prowadzenie działalności gospodarczej, z której zyski przekazuje na działalność niekomercyjną (niekomercyjne cele statutowe).

Utworzenie PSA jako podmiotu niekomercyjnego ma istotne konsekwencje prawne. W szczególności PSA powinna być w takim przypadku wpisana do rejestru podmiotów niekomercyjnych w Krajowym Rejestrze Sądowym, wypracowana przez nią nadwyżka przychodów nad kosztami nie powinna być dzielona między akcjonariuszy, spółka ta nie może być reprezentowana przez prokurenta, a jej firma nie podlega ochronie na podstawie przepisów KC o firmie przedsiębiorcy.

- 6 6. Status prawny akcjonariusza jako uczestnika PSA.** Uczestnikami PSA jako spółki kapitałowej będącej tzw. korporacją kapitałową są akcjonariusze. Ich status prawny (rozumiany generalnie jako zakres przysługujących im praw i ewentualnie obciążających ich obowiązków oraz pozycję prawną w obszarze odpowiedzialności za zobowiązania spółki – na temat sposobu rozumienia pojęcia „status prawny” zob. szerzej G. Kozieł, Status prawny wierzyciela współnika w spółce jawnej. Uwagi materialnoprawne, Warszawa 2016, s. 43–47) nawiązuje do pozycji prawnej pozostałych uczestników spółek kapitałowych w prawie polskim, tj. współnika spółki z o.o. i akcjonariusza w spółce akcyjnej, a także opartego na pozycji prawnej akcjonariusza w spółce akcyjnej usytuowania prawnego akcjonariusza w spółce komandytowo-akcyjnej. Składają się na niego przede wszystkim prawa w spółce, tj. prawa udziałowe (akcyjne) – związane z prawem udziałowym (akcją), w tym prawa powszechne i tzw. przywileje udziałowe (akcyjne) oraz indywidualnie przyznane uprawnienia (prawa przyznane akcjonariuszowi osobiście) – związane z podmiotem będącym akcjonariuszem.

Do praw akcyjnych powszechnych należą prawa organizacyjne (korporacyjne, w tym przede wszystkim prawo indywidualnej kontroli – art. 300²⁴ KSH, prawo udziału w walnym zgromadzeniu – art. 300⁹⁵ KSH, prawo głosu na walnym zgromadzeniu – art. 300⁸⁰ KSH, prawo do uczestnictwa w organach PSA, w tym w zarządzie – art. 300⁶⁷ § 3 zd. 1 w zw. z art. 300⁶² § 3 KSH, w radzie nadzorczej – art. 300⁶⁸ § 1 KSH, czy w systemie monistycznym – radzie dyrektorów – art. 300⁷⁹ § 4 zd. 1 w zw. z art. 300⁷³ § 3 KSH, prawo do zaskarżenia uchwał akcjonariuszy – art. 300¹⁰¹ KSH, prawo do żądania ustąpienia ze spółki – art. 300⁵⁰ KSH), prawa akcjonariuszy mniejszościowych (tj. tzw. prawa mniejszości – art. 300⁸³ KSH, a także art. 300⁸⁵–300⁸⁶ KSH), a także prawa obligacyjne (majątkowe, w tym zwłaszcza prawo do dywidendy – art. 300¹⁵ i art. 300¹⁶ KSH, prawo do zbycia akcji – art. 300³⁶ KSH, prawo pierwszeństwa pochodnego nabycia akcji – o ile zostało przewidziane w umowie PSA – zgodnie z art. 300⁴² KSH, prawo poboru – art. 300¹⁰⁶ KSH, prawo do spłaty z tytułu umorzenia akcji – spłaty umorzeniowej – art. 300⁴⁴ § 4 i art. 300⁴⁵ § 2 KSH, prawo do udziału w kwocie pozostałej po likwidacji spółki – art. 300¹²¹ § 3–7 KSH – szerzej na temat poszczególnych praw organizacyjnych, w tym praw akcjonariuszy mniejszościowych i obligacyjnych akcjonariusza w PSA zob. uwagi zawarte w komentarzach do wymienionych przepisów).

Przywilejami akcyjnymi są np. przywileje w zakresie dywidendy, prawa głosu, udziału w kwocie pozostałej po likwidacji PSA (zob. art. 300¹⁵, art. 300²³ i art. 300²⁵ KSH oraz uwagi zawarte w komentarzach do tych przepisów). Z kolei przykładami indywidualnie przyznanych w umowie tej spółki uprawnień (określanych tradycyjnie jako prawa przyznane akcjonariuszowi osobiście – art. 300²⁸ KSH) związanych z podmiotem będącym akcjonariuszem są np. prawo do powoływania i odwoływania członków organów spółki, zarządu, rady nadzorczej albo – w systemie monistycznym – rady dyrektorów, prawo do zwoływania posiedzeń organów, prawo do otrzymywania określonych świadczeń od spółki itp. (zob. w tym zakresie uwagi zawarte w komentarzu do art. 300²⁸ KSH).

Elementem statusu prawnego akcjonariusza w PSA nie są, o ile zgodnie z art. 300¹ § 3 KSH nie zostały przewidziane w umowie spółki, zobowiązania do świadczeń na rzecz spółki (np. zobowiązanie do powtarzających się świadczeń niepieniężnych), jak również, co do zasady, odpowiedzialność za jej zobowiązania. Akcjonariusze, poza sytuacją przewidzianą w art. 13 w zw. z art. 300¹¹ KSH, dotyczącym ich solidarnej odpowiedzialności ze spółką i osobami działającymi w jej imieniu za zobowiązania PSA w organizacji do wartości niewniesionego wkładu na pokrycie objętych udziałów lub akcji (zob. art. 300¹¹ KSH), nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania tej spółki. PSA jak osoba prawna odpowiada za nie swoim majątkiem.

Powstanie, zmiana i ustanie statusu akcjonariusza łączą się z powstaniem, zmianą i ustaniem stosunku członkostwa tego uczestnika w PSA. Status ten powstaje zasadniczo z chwilą objęcia albo nabycia przynajmniej jednej

akcji. Jego zmiany mogą się wiązać przede wszystkim z rozszerzeniem albo zawężeniem zakresu przysługujących mu praw akcyjnych (w tym zwłaszcza z rozszerzeniem albo zawężeniem obszaru przywilejów akcyjnych), ewentualnie praw przyznanych osobiście (w tym rozszerzeniem albo zawężeniem zakresu tych praw). Do ustania stosunku członkostwa, a zarazem statusu akcjonariusza w PSA prowadzą: zbycie wszystkich akcji (art. 300³⁶ KSH), śmierć albo ustanie bytu prawnego, o ile w miejsce akcjonariusza nie wchodzi spadkobiercy (art. 300⁴¹ KSH), umorzenie wszystkich akcji (art. 300⁴⁴–300⁴⁶ KSH), wyłączenie ze spółki (art. 300⁴⁹ KSH), ustąpienie ze spółki (art. 300⁵⁰ KSH), unieważnienie wszystkich akcji (art. 300⁵¹ KSH) czy rozwiązanie spółki (art. 300¹²⁰ § 3 KSH) – szerzej na temat poszczególnych zdarzeń prawnych prowadzących do ustania stosunku członkostwa akcjonariusza w PSA zob. uwagi zawarte w komentarzach do wymienionych przepisów).

Status prawny akcjonariusza co do zasady wiąże się z wpisem do rejestru akcjonariuszy (art. 300³⁰–300³⁵ KSH), w tym wpisem jego powstania, zmiany lub ustania (zob. uwagi zawarte w komentarzach do art. 300³⁰ oraz art. 300³⁷ i art. 300³⁸ KSH).

7 7. Podstawy prawne zobowiązania akcjonariusza do świadczenia na rzecz spółki. Podobnie jak uczestnicy pozostałych spółek kapitałowych akcjonariusze PSA mają w tej spółce z mocy ustawy jedynie prawa (uprawnienia) inkorporowane w akcji jako prawie udziałowym. Na podstawie umowy spółki mogą mieć przyznane szczególne uprawnienia wynikające z akcji uprzywilejowanych, określane także jako przywileje udziałowe (czy akcyjne, np. uprzywilejowanie w zakresie prawa głosu, prawa do dywidendy lub podziału majątku w przypadku likwidacji spółki – zob. art. 300²⁵–300²⁷ KSH i uwagi zawarte w komentarzach do tych artykułów), a także indywidualnie przyznane uprawnienia (np. prawo do powoływania członków zarządu albo rady dyrektorów, zob. art. 300²⁸ KSH i uwagi zawarte w komentarzu do tego artykułu). Także zobowiązania akcjonariusza do świadczenia na rzecz PSA (np. zobowiązanie do powtarzających się świadczeń niepieniężnych) lub jego ewentualne obowiązki w stosunku do tej spółki (związane z tymi świadczeniami albo odrębne) mogą wynikać jedynie z umowy tej spółki (art. 300¹ § 3 KSH).

8 8. Wyłączenie odpowiedzialności akcjonariusza za zobowiązania spółki. Podobnie jak uczestnicy pozostałych spółek kapitałowych akcjonariusze PSA co do zasady nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania PSA. Odpowiedzialność tę ponosi PSA jako osoba prawna swoim, odrębnym od majątków jej uczestników, majątkiem (zob. uwagi powyższe, jak również uwagi zawarte w komentarzach do art. 300² i art. 300³ KSH).

Wyjątkowo akcjonariusze PSA odpowiadają za zobowiązania PSA w organizacji na zasadach określonych w art. 300¹¹ § 3 KSH (zob. uwagi zawarte w komentarzu do art. 300¹¹ KSH), a także jako członkowie zarządu (albo – w systemie monistycznym – rady dyrektorów) na zasadach określonych w art. 300¹³² KSH (zob. szerzej uwagi zawarte w komentarzu do art. 300¹³² KSH).

Z odpowiedzialności przewidzianej w art. 300¹³² § 1 KSH akcjonariusze będący członkami zarządu (albo – w systemie monistycznym – rady dyrektorów) mogą się jednak uwolnić, jeżeli wykażą zgodnie z art. 300¹³² § 2 KSH, że: 1) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo 2) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z ich winy, albo 3) pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu wierzyciel nie poniósł szkody (zob. szerzej uwagi zawarte w komentarzu do art. 300¹³² KSH).

Ze względu na zmienny charakter majątku PSA w celu stworzenia określonych podstaw ochrony wierzycieli tej spółki ustawodawca wprowadził test bilansowy (art. 300¹⁵ § 2 KSH), a ponadto test wypłacalności (art. 300¹⁵ § 5 KSH). Zgodnie z art. 300¹⁵ § 2 KSH kwota przeznaczona do podziału między akcjonariuszy nie może przekraczać sumy zysku za ostatni rok obrotowy, niepodzielonych zysków z lat ubiegłych, utworzonych z zysku kapitałów rezerwowych, które mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy, oraz kwoty z kapitału akcyjnego, która została przeznaczona na wypłatę dywidendy. Sumę tę należy pomniejszyć o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które zgodnie z ustawą lub umową spółki powinny być przeznaczone z zysku za ostatni rok obrotowy na kapitały rezerwowe, które nie mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy (stanowi to test bilansowy, przewidziany także w pozostałych, dotychczas istniejących spółkach kapitałowych – spółce z o.o. i akcyjnej – zob. szerzej uwagi zawarte w komentarzu do art. 300¹⁵ KSH). Z kolei stosownie do art. 300¹⁵ § 5 KSH wypłata na rzecz akcjonariuszy nie może doprowadzić do utraty przez spółkę, w normalnych okolicznościach, zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych w terminie sześciu miesięcy od dnia dokonania wypłaty (co określane jest jako test wypłacalności – zob. szerzej w tym zakresie uwagi zawarte w komentarzu do art. 300¹⁵ § 5 KSH).

Art. 300². [Rodzaje wkładów. Pojęcie wkładu niepieniężnego. Pojęcie i charakter prawny akcji]

§ 1. Akcje są obejmowane w zamian za wkłady pieniężne lub niepieniężne.

§ 2. Wkładem niepieniężnym na pokrycie akcji może być wszelki wkład mający wartość majątkową, w szczególności świadczenie pracy lub usług.

§ 3. Akcje nie posiadają wartości nominalnej, nie stanowią części kapitału akcyjnego i są niepodzielne.

[Przejdź do księgarni →](#)